

ОШ "НИКОЛАЈ ВЕЛИМИРОВИЋ"
ШАБАЦ
ДЕЛ. БР.
ДАТУМ 11.9.2009.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА У ОШ "Николај Велимировић" Шабац

(Овај ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА У ОШ "Николај Велимировић" Шабац
У ДАЉЕМ ТЕКСТУ - **ПРОГРАМ** усвојен је на следећим седницама под називом Посебни
протокол за безбедност и заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања у о-в.
установи: 13.2.2008. Наставничко веће; 14.2.2008. Школски одбор и 18.2.2008. Савет родитеља и
ОБАВЕЗУЈУЋИ је за све који учествују у животу и раду ове образовно-васпитне установе и
намењен је ученицима, наставницима, директорима, стручним сарадницима, помоћном и
административном особљу, родитељима и представницима локалне заједнице)
На основу **ПОСЕБНОГ ПРОТОКОЛА ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД
НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОЈ УСТАНОВИ,**
у складу са специфичности рада, школа је дефинисала **ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ
УЧЕНИКА ОД НАСИЉА** и формирала **ТИМ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ
УЧЕНИКА ОД НАСИЉА** који је уведен у Годишњи план рада школе и за шк. 2009/2010. са
АКЦИОНИМ ПЛАНОВИМА за текућу шк. год.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА	<ul style="list-style-type: none">❖ Значење појмова: насиље, злостављање и занемаривање❖ Основни принципи и циљеви Програма❖ ОПШТИ ЦИЉ Програма:<ul style="list-style-type: none">*Превентивне активности*Интервентне активности
ТИМ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА	<ul style="list-style-type: none">* Обука запослених у установи за примену посебног протокола*Евиденција и документација

*Значење појмова насиље, злостављање и занемаривање

* **НАСИЉЕ** се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања који има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства ученика. Насиље може имати различите форме: Физичко, емоционално/психичко, социјално, сексуално и електронско насиље.

***ЗЛОУПОТРЕБА**- све што појединци или институција чини или не чини а шкоди деци.

***ЗАНЕМАРИВАЊЕ И НЕМАРНО ПОСТУПАЊЕ**-пропуст појединца или установе да обезбеде услове за правилан развој ученика у свим областима.

***ЕКСПЛОАТАЦИЈА** ученика -односи се на њихов рад у корист других. Насиље је вишедимензионална појава. Не постоје прецизне границе између различитих врста и облика насиља, они се међусобно преплићу и условљавају.

***Основни принципи и циљеви Програма**

Школа треба да осигура безбедне и оптималне услове за несметан рад, као и заштиту од свих облика насиља, злостављања и занемаривања.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ на којима је заснован *ПРОГРАМ*:

- право на живот, опстанак и развој;
- најбољи интерес детета;
- недискриминација и
- учешће деце.

Школа креира климу у којој се:

- учи, развија и негује култура понашања и уважавање личности;
- не толерише насиље;
- не ћути у вези насиља;
- развија одговорност свих;
- све који имају сазнање о насиљу **ОБАВЕЗУЈЕ НА ПОСТУПАЊЕ**.

ОПШТИ ЦИЉ Програма:

Општи циљ овог Програма наше школе је унапређивање квалитета живота ученика применом:

- **мера превенције** за стварање безбедне средине за живот и рад ученика
- **мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика у школи

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉЕВИ ПРЕВЕНЦИЈЕ И ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

ПРЕВЕНЦИЈА	ИНТЕРВЕНЦИЈА
<ol style="list-style-type: none">1. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;2. Укључивање свих интересних група у доношење и развијање програма превенције;3. Подизање нивоа свести свих за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;4. Дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља5. Информисање свих укључених о процедурама и поступцима6. Унапређивање компетенција свих за уочавање и решавање проблема	<ol style="list-style-type: none">1. Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља2. Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља3. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите4. Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција ученика у заједницу5. Саветодавни рад са децом ученика који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља

ЗАДАЦИ У ОБЛАСТИ ПРЕВЕНЦИЈЕ И ИНТЕРВЕНЦИЈЕ:

ПРЕВЕНЦИЈА	<ul style="list-style-type: none">-Упознавање са правном регулативом, Општим и Посебним протоколом и Програмом;-Усклађивање постојећих подзаконских аката установе;-Израда Програма за заштиту ученика од насиља (превентивне и интервентне активности);- Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака;-Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру в-о. активности;- Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта;- Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити ученика од насиља;- Дефинисање правила понашања и последице кршења правила;- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља;- Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће...)
ИНТЕРВЕНЦИЈА	<ul style="list-style-type: none">- Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља;- Сарадња са релевантним службама;- Континуирано евидентирање случајева насиља;- Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере;- Подршка деци која трпе насиље;- Рад са децом која врше насиље;- Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање;- Саветодавни рад са родитељима.

У складу са проценом нивоа ризика и законском регулативом, доноси се **одлука о начину реаговања:**

- случај се решава у установи;
- случај решава установа у сарадњи са другим релевантним установама;
- случај се прослеђује надлежним службама.

**СВАКА ОСОБА КОЈА ИМА САЗНАЊЕ О НАСИЉУ,
ЗЛОСТАВЉАЊУ И ЗАНеМАРИВАЊУ ОБАВЕЗНА ЈЕ ДА
РЕАГУЈЕ**

Кораци - редослед поступака у интервенцији.

Кораци су приказани у односу на следеће ситуације:

1. У случајевима насиља или сумње да се насиље дешава **МЕЂУ УЧЕНИЦИМА**.
2. У случајевима када је ученик изложен насиљу или постоји сумња да је ученик изложен насиљу од стране **ОДРАСЛЕ** особе **ЗАПОСЛЕНЕ** у установи.
3. У случајевима када је дете/ученик изложен насиљу или постоји сумња да је ученик изложен насиљу од стране **ОДРАСЛЕ** особе која **НИЈЕ ЗАПОСЛЕНА** у установи.

Основе за успостављање процедура за реаговање у установама образовања и васпитања које се односе на злостављање ученика од стране запослених у установи постављене су Законом о основама система образовања и васпитања (члан 44, 45 и 46) и Законом о раду. Директор је одговоран за поштовање законитости рада установе и предузимање мера ускладу са Законом (члан 61 и члан 62, став 2, тачка 12).

Кораци у интервенцији су обавезујући. Приказани су прво шематски, а потом су детаљније објашњени из угла улога и одговорности.

1. Сазнање о насиљу- откривање је први корак у заштити ученика од насиља. Оно се у установи најчешће одвија на два начина:

- **опажањем или добијањем информације да је насиље у току;**
- **сумњом да се насиље дешава на основу:**– препознавања спољашњих знакова или специфичног понашања ученика и породице, или– путем поверавања, непосредно – од стране самог ученика и/или посредно – од стране треће особе (вршњака, родитеља, старатеља...).

2. Прекидање, заустављање насиља - свака одрасла особа која има сазнање о насиљу (дежурни наставник, учитељ, разредни старешина, предметни наставник, сваки запослени у установи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ (уколико процени да самостално не може да прекине насиље).

3. Смиривање ситуације подразумева обезбеђивање сигурности за ученика, раздвајање, разговор са актерима...

4. Консултације се остварују непосредно по појави сумње и/или по стицању информација о насиљу. Обављају се у оквиру установе:

- са колегом;
- са Тимом за безбедност и заштиту ученика од насиља;
- са дефектологом – специјалним педагогом за превенцију понашања младих, са педагогом школе, директором, школским полицајцем.

У зависности од сложености ситуације, консултације се могу обавити и са службама изван установе:

- са надлежном службом локалног центра за социјални рад;
- специјализованом службом локалне здравствене установе.

Консултације су важне да би се :

- разјасниле околности и на прави начин анализирале чињенице;
- проценио ниво ризика;
- направио план заштите;
- избегла конфузија и спречиле не координисане акције, које могу водити поновном проживљавању искуства жртве.

У консултацијама треба:

- изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности ученика и других учесника у насиљу;
- одредити улоге, задатке и одговорности у установи;
- идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/стручњака;
- донети одлуку о начину реаговања и праћења.

ВАЖНО: Приликом консултација са колегама унутар и/или изван установе обавезно је поштовати принцип поверљивости, као и принцип заштите најбољег интереса детета ученика.

5. Након откривања насиља и обављених консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама, могуће је, у зависности од тежине, предузети следеће акције:

- предузимање неопходних мера на нивоу установе (информисање родитеља о насиљу или особе од поверења у случајевима сумње на насиље у породици, договор о заштитним мерама према ученицима, предузимање законских мера и организовање посебних програма оснаживања ученика за конструктивно поступање у ситуацијама насиља);
- по потреби укључивање надлежних служби:– здравствену службу;

- Министарство унутрашњих послова, у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело или прекршај;
- Центар за социјални рад у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља.

Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе за трећи ниво. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање. Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност ученика.

ВАЖНО: У образовно-васпитном систему нема места за истрагу и доказивање злостављања и занемаривања. Ти задаци су у надлежности других система.

6. Праћење ефеката предузетих мера Тим за безбедност и заштиту ученика је у обавези да, у сарадњи са запосленим у установи и релевантним установама, прати ефекте предузетих заштитних мера. У оквиру мера заштите планирају се и активности којима ће се обезбедити реинтеграција или поновно укључивање свих учесника насиља у заједницу установе и њихов даљи безбедан и квалитетан живот и рад у установи. План реинтеграције ће зависити од фактора као што су: врста и тежина насилног чина, последице насиља попојединца и колектив, број учесника и сл. Праћење и вредновање предузетих активности условљава планирање новог циклуса Програма заштите ученика од насиља.

ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ У УСТАНОВИ ЗА ПРИМЕНУ ПРОГРАМА Обука за примену Програма се спроводи са циљем унапређивања мкомпетенција запослених у установама за адекватно разумевање појава насиља, планирања превентивних активности, поступање и вођење процеса заштити ученика од насиља, злостављања и занемаривања. **Свака установа је у обавези да формира Тим за заштиту ученика од насиља.** Чланове тима именује директор установе. Број чланова тима и састав зависе од специфичности установе. Чланови тима треба да показују високу професионалност у раду, добре комуникативне способности, као и да у својој личној и професионалној биографији немају елемената насилног понашања. Ради ефикасности рада тима, потребно је да сви у установи (запослени, ученици и родитељи /старатељи) буду информисани о томе ко су чланови тима и да њихова имена буду истакнута на видном месту. Организација рада тима и време у коме су обавезни да предузимају мере треба да буду у складу са радним

временом установе, тако да током радног времена установе неко од чланова тима буде на располагању.

Задаци чланова Тима за заштиту ученика од насиља су да:

- учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- информишу и пруже основну обуку за све запослене у установи са циљем стицања минимума знања и вештина неопходних за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и занемаривања ученика;
- организују упознавање ученика, родитеља/старатеља и локалне заједнице са Општим протоколом за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Посебним протоколом и Програмом заштите ученика од насиља;
- координирају израду и реализацију програма заштите ученика од насиља (превентивне и интервентне активности);
- организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика;
- прате и процењују ефекте предузетих мера у заштити ученика;
- сарађују са релевантним установама;
- припремају план наступа установе пред јавношћу и медијима;
- организују евидентирање појава насиља;
- прикупљају документацију;
- извештавају стручна тела и органе управљања.

*** ТИМ ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА
који се овако зове у нашој школи, за сваку школску годину ради
АКЦИОНИ ПЛАН.**

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Запослени у установи (наставник, разредни старешина, стручна служба, дежурни наставник, секретар, помоћник директора, директор) у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља.

Тим безбедност и заштиту ученика од насиља прикупља документацију о случајевима насиља који захтевају његово укључивање. Школа је направила начин документовања – **ЕВИДЕНЦИОНИ ЛИСТ ЗА ПРИЈАВУ НАСИЉА**. Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.